

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

M. Antonij Maioragij|| Orationes|| Et Praefa-||tiones

Majoragio, Marcantonio

Monasterii VWestphal., 1599

VD16 ZV 10313

II. Chria super memorabili quodam facto Ferrandi Gonzagæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68843)

CHRIA

SVPER MEMORABILI

quodam facto Ferrandi

Gonzagæ.

ORATIO II.

TSI nihil de insignibus ad laudem vi-
ris obscure nunciari solet, quoque plura
sunt in aliquo virtutis & industrie or-
namenta, tanto etiam sunt omnia, quæ
ab eo rectè geruntur, clariora: tamen
interduù eximia quadam latent in optimis & prestan-
tissimis quibusq; principibus virtutes, quas, cum idone-
am illi nacti fuerint occasionem, euestigio summa cum
omniù admiratione proferre, atque obstupescentium
oculis, memorando aliquo facinore expressas obycere
student. Quod ideo facere videri possunt: cum vt apud
omnes testatù apertissimè relinquunt, omnia se hone-
statis adipiscenda, fugiendaq; turpitudinis gratia mo-
liri, tum etiã, vt exempli raritate, non solum de probi-
tate atq; integritate sua iã ab omnibus conceptam opi-
nionem tueantur atq; sustineant, sed eã etiam multò
magis in dies amplificent. Insidet (vt diuinus ait ora-
tor) quadã in optimo quoq; virtus, quæ noctes & dies
animù gloriæ stimulis concitat, atq; admonet, cū vitæ
tem-

Cicer. pro
Archia.

tempore non esse dimittendam commemorationem
 nominis nostri, sed cū omni posteritate adæquandam.
 Ac mihi quidem, si quis vnquam post homines nato
 huic rei clarissimus Princeps operam dedisse dicitur
 vnus hic nostræ ciuitatis atque imperij nouus rector
 conseruator Ferrandus Gonzaga, Principum decus
 & ornamentum, vel omnium maximè studere vide-
 tur: qui alijs in rebus, quasvunque vnquam aggressus
 est, semper eximium ac singularem virum, imperato-
 remq; strenuissimum egerit: vt neque omni genere vi-
 tutis, in toga atque in pace, neque in bello scientia re-
 militaris, aut fortitudine, tum animi, tum corporis
 aut felicitate, aut autoritate, quisquam ex antiquis
 illis vel Atheniensibus, vel Romanis, quorum iam pro-
 dem omnium voce fama celebratur, huic omnino se
 anteponeudus. Nupertamen Genue, quæ ciuitas
 Ligurum Metropolis est, iusticiatam præclarum ex-
 emplum dedit, vt vel hoc vno Catones omnes atque
 Aristides longo interuallo superaret. Cum enim non
 ita pridem in Sicilia, quam prouinciam longo tempo-
 re, Caroli Cesaris Austriaci auspicijs, pro Rege iustissi-
 mè administrauit, Genuensem quendam nobilem at-
 que ditissimum, sed perditissimis moribus ac profligata
 vitæ hominem, qui plurima in ea prouincia nefanda
 facinora commiserat, comprehendi curasset, victum
 eum in carcerem contrudi iussit, donec in eius
 vitam diligenter, more maiorum, inquireret. Sed acci-
 dit interea, vt Mediolanensium rogatu, qui singula-
 ris iusticie atque sapientie fama impulsus, Ferrandum
 hunc vnum, mortuo Alphonso Daualo, suæ ciuitatis

ac totius imperij moderatorem omnibus votis expetebant atque deposcebant, eum Carolus Caesar, Imperator inuictissimus, huic nostrae ciuitati gratificaturus, à Sicilia administratione ad Mediolanensem Rempubl. gubernandam aduocaret. Itaque Ferrandus, qui nondum perniciosum illum ac scelestum Genuensem è medio tollendum esse statuisset, vel quod nondum satis de eo quasitum existimaret, & multa eius adhuc flagitia laterent, vel (quod magis crediderim) vt viuus vidensque conscientia scelerum atque maleficiorum agitatus, quotidie quodammodo periret, cum sibi iam iamque imminere, quos se meruisse intelligebat, diros cruciatus vehementissimè pertimesceret, atque hoc perpetuo poena metu, debitas nefarijs sceleribus poenas lueret, eum vinctum, & numellis atque compedibus astrictum secum esse ducendum censuit, vt opportuno tempore, quoties visum sibi fuisset, meritum de illo supplicium sumeret. Sed postquam secundis Austris è Sicilia discedens, cum tota familia sua Genuam appulisset, vt deinde paulo post in Mediolanensem agrum adueniret, assuere statim nexi illius gentiles, cognati atque affines, qui prostrati ad Ferrandi pedes, supplicium voce salutem ac vitam eius exposcebant atque flagitabant: illumque, addebant, inimicorum inuidia oppressum, longè grauioribus, quam reuera commisisset, criminibus accusatum fuisse. Quibus primo, sicuti par est, quamuis eius impuritatem ac malitiam planissime cognitam & perspectam Ferrandus haberet, benignissime tamen respondit: sibi ne latum quidem (vt dici solet) vnguem ab aequitate discedendum; sed omnino se

no se

no se facturū quod ipsa iusticia postularer, atq; etiam aliquid amicorū studiis, quoad equitas pateretur, se daturū: irent, & aduersarios, quorum inuidia cognatū suum oppressum dicerent, vel apertis rationibus, vel adductis testibus refellerent, eumq; innocentem esse demonstrarent: tū verò se libenti animo, quicquid petissent, concessurū. At illi, qui nullam penitus haberent manifestorū scelerum excusationem, hoc responso perculsi, duabus (vt ita dicā) validissimis machinis Ferrandi animū, quasi arcem aliquam munitissimā, vt à iusticia declinaret, si qua ratione fieri posset, expugnare sunt aggressi. Palam enim cum Principe, nauali disciplina & gloria celeberrimo, Andrea Dorio, cuius summā auctoritatem apud Ferrandum non sine causa plurimum posse persuasum habebant, agere cœperunt, vt vincētī illius causam reciperet, & deprecatione diligentissima contenderet à Ferrando, vt animaduersionem & supplicium, quo vsurus erat in eum, quem cepisset, remitteret sibi, & condonaret. Clam verò ipsi Ferrandum adeunt: & allatis aureorum quindecim millibus, id munus honoris gratia, ei, quem maximè colerent & venerarentur, sese offerre dicunt, orant atque obsecrant per eius humanitatem atque clementiam, quam iam pridem spectatam haberent, ne munere illo repudiando, maximè sibi addictos clientes contempsisse videatur. Quid hac in re faciat quiuis alius ex omni numero princeps? Habebat in nexum illum vitæ necisque potestatem: poterat eum sine cuiusque inuidia, suo arbitratu vel absolueret, vel condemnare. Nunc accedit, vt hinc multis precibus ab eo Principe rogetur, cuius

auctoritatem pluribus de causis magni esse faciendam
 existimant; & cuius officiosa petitioni quibus rationi-
 bus obuiam eat & honestè resistat, excogitare satis ne-
 quit. Ab altera parte, cognatorum eius, qui vincetus e-
 rat, & affinium supplicationes atq; lacrymæ lenissi-
 mum animū atque clementissimū quodammodo ver-
 berant; qui palam quidem ab inimicis iniuste accusa-
 tum affinem suum dicunt; tacitè autem rationem ac
 viam Ferrando aperiunt, qua, nulla corruptela suspi-
 cione, clarissimo Principi Andrea Dorio nexum condo-
 nare possit. Quam rem & veterum exemplo fieri posse,
 & iam pridem vsitatam esse, & hoc etiam tempore à
 plerisque summis viris fieri consueisse intelligunt: vt nul-
 lam penitus accusationem recipere videatur. Quis e-
 nim eum Principem reprehendendum putet, qui rogan-
 ti alteri Principi nexum, quē habeat in potestate sua,
 condonet? An non hac res multis hominibus laude po-
 tius, quàm vituperatione digna videtur? cum præser-
 tim is, qui nexus est, ingenuus atq; nobilis sit, & nequa
 quam domi suæ, neq; in patria, sed apud exterarum na-
 tiones, si qua cōmisit, flagitia cōmiserit? Quid si huc ac-
 cedit ingens atq; occultum præmium, quod non solum
 sine cuiusquā suspitione, verum potius cum summa no-
 bilissimi Principis gratia facile consequi possit? Quis est
 animo tam constanti atq; firmo, qui in huiusmodi re
 satis obscura, atq; ideo minimè inuidiosa non cōmoue-
 ri possit? At certè quod olim de Fabricio Romano Pyr-
 rhus Epirotarum Rex dixisse fertur, longè veriùs hoc
 tempore de Ferrando Gonzaga dici potest: faciliùs à
 cursu suo solem reuocari, quàm hunc talem virum à

E iusti

iusticia deslecti posse. Cuius quidē virtutis, ceterarum
 omnium dominae atq; reginae, quemadmodum eam
 sapientes appellant, in huius Principis mente insidere
 speciem quandā eximiā facile crediderim: quā semper
 intuens, in eaq; defixus, ad illius similitudinem actio-
 nes suas omnes dirigit. Quo fit, ut non ab ijs tantum
 rebus, quae sine dubitatione vitandae sunt, eod quod an-
 nexam turpitudinem habeant: sed ab ijs etiam, quae
 licet honestam praese speciem ferant, tamen ab inter-
 prete maligno possunt aliquo modo vitio dari, sibi ca-
 uendum existimet: ut à se vno, tanquam à splendido
 atq; perenni virtutū omnium fonte, exempla, quae pra-
 clarissima, possint omnes haurire. Quid igitur sibi faci-
 endum in hac re Ferrandus proponit? Videte hominis
 admirabilem atq; inauditam prudentiā. Primò depre-
 canti summo viro strenuissimoq; Duci atq; Imperato-
 ri, Andreae Dorio non apertè denegat, ne tam egregij
 Principis animū aliquo modo, si seuerus in denegando
 fuisse, à se alienaret: verum illi perquam humaniter,
 quantū sua dignitas atq; honos pateretur, libentissimè
 se gratificaturū pollicetur. Deinde quamuis magnope-
 re secū tacitus indignaretur, quod se ex aliorum mo-
 ribus spectantes, qui pecunias attulerant, corrumpere
 voluissent: tamen ad tempus sibi dissimulandā esse in-
 dignationem censuit, & munus illud non modò non re-
 cusauit, sed etiam actis gratijs, hilari vultu accepit, ut
 postea clariùs & apertius integritatem suam omni-
 bus, atq; ipsi praecipue Principi Dorio, cui maxime sa-
 tisfacere studebat, ostenderet. Accepto igitur magno
 illo auri numero, iubet eos, qui attulerant, ad se postri-
 die

die manè reuerti, & cognatum suum, quem interim à vinculis exempturum se ostendit. Quibus illi auditis, tanquã re feliciter gesta, læti atq; alacres discessere. Interim Ferrandus, qui nusquã oculos à iusticia defle- ctebat, seueritatis plenũ atq; integritatis consilium ca- pit. Confestim enim post eorũ discessum nexo illi caput in carcere præcidi iubet, eiusq; cadauer in forum ea- dem nocte deferri: atq; illa quindecim aureorũ millia, qua sibi pro munere allata fuerant, ante mortui pedes proijci. Quæ postquam omnia diligenter, vt ab eo fue- rat imperatũ, effecta sunt, postridie manè reuersis eius- dem cognatis, Ite (inquit) in forum, ibi enim & eum, quem tantopere cupiebatis, cognatum vestrum, iam omni cura solutum, & vestras etiam pecunias incolu- mes reperietis. Neq; enim meum est, iusticiam precio vendere, neque vobis vtile est, tantum pecunia nume- rum vnus perditæ hominis gratia profunderè: verũ longè mihi præstantius esse visum est, virtutem eam, quam non sine causa maiores nostri, sapientissimi viri, semper virginem esse dixerunt, ab omni corruptela castam atque integram conseruare, vestras autem vo- bis diuitias relinquere: quàm dum palam optimo Prin- cipi Dorio gratificari videar, clam autem pecunia cor- ruptus à iusticia discedo, exemplum præclarissimum in posterum vindicandæ improbitatis, quantum in me est, ex omni Repub. tollere. O factum egregium, atque ab omni posteritate rememorandum! O verè inui- ctum sanctissimi Principis animum! O singulare ex- celsa mentis iudicium! Quid enim prudentius in eiusmodi re, quid sapientius geri potuisset? Quid ali-

quid consilij caperet is, qui rebus omnib. anteponebam esse iusticiam censet? An Principi tam humaniter atq. submisse roganti, statim acerbè denegaret? At id profectò durum nimis ac seuerum: longèq. ab ea, quæ magnū virum summopere decet, placabilitate alienum videri potuisset, & quod fortasse meritò eius, quæ minime vellet, animū offendisset. An accepta priuatim pecunia, nexum vinculis liberaret, atque incolumem abire permitteret? At hoc quidem, præterquam quòd iniustissimū fuisset, si perditò ac scelesto homini pepercisset, turpissimā etiam auaritia notam nexā habebat: quæ cum primū fuisset audita, (neq. enim diu celar potuisset) infamiam illi sempiternam attulisset. Quis igitur aliud reliquum erat? Nihil certè, nisi vt hac ratione perspicuè declararet, se neq. rogantis precibus, nisi aliò iusticia traheret, locum fuisse relicturum; neque vllā improbis, sese à flagitijs pecunia redimendi, spem apud se superesse. Simul etiā, quod ingenij specimen fuit acutissimi, factò hoc suo Principē ipsum Dorium ab improbi atq. flagitiosi eius, quem obtruncari iusserat, cognatis alienauit, & ad magnam sui admirationem traxit. Prolata enim in publicū, quàm illi prospera redemptione dederant, pecunia, Dorio planè significare voluit; non illos eius authoritati, quem aduocatum sibi parauerant, sed pecunia suæ confisos fuisse: duosq. eodē tempore principes vno consilio magnū in flagitium impellere fuisse conatos. Dorium quidem primò, vt scelestissimi hominis patrociniū atque defensionem susciperet, quem inimicorū accusationib. iniquè oppressum falsò iactabant. Se verò deinde pe-

cun.

cunia aggressos, vt neglecta iusticia, quem omni cruci-
 ciatu dignum esse sciret, eū incolumem dimitteret. Ec-
 quis vnquam post hominum memoriā factum vllū gra-
 uius, aut seuerius, aut integrius audiuit? Celebrant Ro-
 mani C. Fabricij iusticiam, qui ne hostem quidem per
 insidias è medio tolli voluit. Cum enim bellum contra
 Pyrrhum Epirotarum regem gereret, & Timochares
 quidam Ambraciensis ei pollicitus fuisset, se Pyrrhum
 veneno sublaturum; missis legatis Pyrrhum admonuit,
 vt ab huius generis insidijs diligenter caueret. Extol-
 lant eiusdem hominis continentiam; qui cum ad regni
 consortiū à Pyrrho vocaretur, vt contra Romanos ar-
 ma verteret, omnino recusauit. Laudent M. Curij ab-
 stinentiam, qui cum ad eū pauper esset, vt ei vix ad vi-
 ctum necessaria suppeditarent, tamen Samnitum di-
 uitias prorsus contempsit: cum enim ad eum magnum
 auri pondus Samnitū legati publicè missum attulissent,
 eo repudiato, Itē (inquit) & narrate Samnitibus, me
 nec acie vinci, nec pecunia corrumpi posse. Iactent alij
 Q. Tuberonis consulis egregium facinus, qui, cum Aeto-
 lorum gens omnis vsus vasa argentea magno pondere,
 atq; exquisita arte fabricata per legatos misisset, eos
 statim cum suis sarcinis abire iussit. Hæc, inquam, atq;
 eiusmodi si qua sunt, quæ paucissima sunt, antiquorum
 exempla memorentur, extollantur, laudentur, quoni-
 am re vera maximis sunt præconijs dignissima. Ve-
 rùm si quis diligentius hoc Ferrandi nostri factū con-
 sideret, intelliget profectò, quouis eorum, quæ scripta
 leguntur, multò esse præstantius, atque memorabilius.
 Non enim illæ propria virorum laudes fuere, sed tem-

porum. Quis enim Romanorum temporibus illis non iusticiam & continentiam amplectendam sibi esse existimabat? Quis non honori potius & gloria, quam auaritia seruiebat? Quis non Reip. comodo atque dignitati potius, quam priuata utilitati studebat? Nullum certe post ea tempora tale, vel rarum admodum exemplum reperitur. Nam post deuictam Carthaginensem atque Numantiam, cum abundare diuitiis atque ocio Romani coepissent, quasi iam gloriae satis acquisuissent: ab illa uita integritate atque innocentia paulatim ad omne flagitiorum genus inclinare coeperunt. Ut non iniuria Rex Numidarum Iugurtha Romanam discedens dixisse feratur: O urbem uenalem, & cito perituram, si emptorem inuenerit! Qua celebritate hominum, quibus laudibus, quibus encomiis ad caelum hoc Ferrandi factum elatum fuisset, si eo tempore accidisset, quo maxime Romana Respublica florebat, & totius penes terrarum orbis imperio potiebatur? cum omnes quo iure, quaque iniuria, qui prouincijs praerant, omnino ditescere studerent. Sed certe nihilominus hoc tempore praedicandum, atque omni contentione studioque celebrandum est. Quotus enim quisque reperitur hoc nostro tempore Princeps, qui sibi tali in re temperare potuisset? qui non statim, conspectis tot aureis nummis, quoquo modo liberandum ac dimitendum captiuum illum putasset? cum praesertim accederet etiam summi Principis deprecatio, nec esset ulla prorsus corruptela suspicio. Vbi sunt igitur, qui dicunt, Nihil esse tam sanctum, quod non violari, nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia possit? Quid ualet illa vox auarissimi Macedonum Regis Philippi, qui

qui dicere solebat, Nullam tam munitam ciuitatem, qua non facile posset expugnari, modo auro onustus in eam asellus ingredi posset? Quid illa iam pridem peruulgata sententia ponderis habere potest, Pecunia omnia obedire? Immo verò sapientissimus atq; iustissimus Princeps hoc facto suo planissime declarauit, nullam penitus contra iusticiam & equitatem vim habere pecuniam: ostendit apertissime, tam excelso loco positam eam esse, qua vera est, non autem fucata virtus, vt non aliter, atq; rem abiectissimam, argentum atq; aurum despiciat. Fuerint igitur iusti, fuerint continentes Fabricij, Curiij, Tuberoes, quo tempore maiorem in modum apud Romanos equitas & continentia colebatur: hoc certè maiori, laude atq; gloria dignus est Ferrandus noster, quò rariores hoc tempore sunt, qui iusticiam & equitatem pecunia praponant. Quis enim non tantquam auem albam (vt dicitur) hodie Principem miratur, iustum in administrandis rebus publicis se prabentem? Iam verò quis non videt, si cum eorum factis, quos paulò antè cõmemorauimus, Ferrandi nostri factum conferatur, quantò clarius atque illustrius futurum sit. Illi enim si premijs corrupti fuissent, Fabricius à Pyrrho, Curius à Samnitibus, ab Aetolis Tubero, eam, quam rebus omnibus chariorem habebant, quodammodo libertatem vendidisset, cum eis, à quibus muneracepissent, deuincti atque obnoxij facti, morem in rebus omnibus gerere coacti fuissent. Neque enim ei facile quicquam negare possumus, à quo magna nos beneficia cepisse non ignoramus. Atque illi vt deuincti simus necesse est, qui sponte sua muneribus ob-

E 4 latis

latis res familiares nostras amplificauit. Non igitur tantum honestatis ac virtutis gratia, veteres illi maxima munera repudiasse videri possunt: verum etiam ne illis, à quibus ea cepissent, aliquo modo fierent obnoxij. Quid autem in hoc Ferrandi facto simile? Primum nulla causa erat, cur quidam obnoxius fieret, etiamsi accepta pecunia captiuum dimisisset. Iam in eo ipso, quod supplicium penè iam condemnati hominis, cognatis eius remisisset, satis magnam muneris gratiam retulisse visus fuisset. Deinde illud accedebat, quod eius animum maxime commouere atque labefactare poterat, nisi radices iam altissimas in eo vera virtus egisset, quod præter occultum tanti auri lucrum, Andream etiam Dorium, quem virum, Di immortales, quam prudentem! quam peritum rei militaris! quam ipsi Casari gratum! hac sua facultate plurimum sibi deuinxisset. Quæ cum omnia videret acutissimè Ferrandus, neque enim tam occulta sunt, quin ea, vel mediocris prudentia, ne dum tanto acumine præditus in actionibus suis princeps videre possit: maluit tamen haud dubiam, & Principis Dorij, & multorum Genuensium nobilissimorum gratiam, propositumque ingens præmium relinquere, quam ab æquabili suo & perpetuo iusticiæ cursu discedere. Cuius exemplum pulcherrimum si Principes omnes imitari velent, longè profectò feliciores atque beatiores omnes fuissent Respublicæ. Neque enim improbi spem ullam in iudiciorum corruptela ponerent: facileque fortasse à maleficijs abstinerent, aut è medio tollerentur. Probi verò homines primum tutius atque securius, sublati scelerum impunitate, vuerent, deinde longè alacriores ad su-

grien

giendam turpitudinē, & honestatem amplectendam fierent, qua nihil esse principi suo charius atq; gratius agnoscerent. Nunc propter Principum sordes atq; auaritiā, quot in vnaquaq; Repub. scelera, quot caedes, quot rapinae, quot sacrilegia, quot parricidia ferè quotidie perpetrantur? Quas domos, quas familias, quas vrbes, quas nationes insatiabilis Principum cupiditas non euertit? Quid deniq; mali aut sceleris fingi aut excogitari potest, quod non auarus ille Princeps sordidusq; concipiat? Vtinam Respublica nostra non longo tempore fuisset experta, quantū mali ciuibus omnibus Principum inuehat auaritia! quae iampridem multis agitata calamitatibus, exhaustis ad sanguinem vsque viribus atq; fortunis, expilata, direpta, populata, vexata: nunc tandem te Principe, Ferrande, respirare incipit, & sub aduentu tuo confestim in mirandū modum recreata est. Vidisti Princeps aquisimè, quibus gaudijs, quam prof. sis leticijs, non tantum te senatus & nobilitas omnis huius ciuitatis, verum etiam vulgus & imperita multitudo venientem exceperit: quam accuratè tibi obuiam omnes primarij viri, Senatores, Equites, Iurisperdentes, Medici processerint: quo studio populus omnis ad aduentus tui spectaculum sese effuderit: quibus eris Campani pulsibus, quibus tormentorum bombis palam sit exultatum. Neq; mehercle iniuria. Tanta enim de tua clementia, iusticia, humanitate fama, sicut ad alias omnes nationes, ita etiam ad Mediolanenses peruenerat, vt extincto Alphonso Daualo, quem honoris potius, quam contumeliae causa nominato, si ex omnibus Principibus vnus sibi moderator &

rector eligendus fuisset, quem tecum conferre possent,
 profectò neminem haberent. Felix igitur sine dubita-
 tione, atq; beata, te Principe, futura est Respub. nostra.
 Nam si qui sunt improbi atque scelesti homines, qui
 tamen (vr arbitror) pauci sunt, cum nullam prorsus si
 deliquerint, euadendi supplicia spem sint habituri, re-
 centissimo isto tuo, atque immortalitate digno exem-
 plo moniti, vel ex hac vrbe ad alias nationes, vbi pos-
 sint impunè malitiam suam exercere, profugient, vel
 metu suppliciorum exterriti, paulatim respiscere, &
 ad rectam viuendi rationem redire incipient. Probi
 verò, quorum in hac ciuitate magna est multitudo, tu-
 am sibi vitam tanquam splendidissimum speculum pro-
 ponentes, in quo virtutum omnium expressæ imagines
 facile reuiceant, eius imitatione suam etiam vitã con-
 formare, atque in dies sese meliores prestare labora-
 bunt. Itaque fiet, Djs hominibusq; approbantibus, vt
 tanti Principis consilio atque prudentia Resp. nostra
 administrata, tandem è maximis molestiarum turbu-
 lentissimisq; tempestatibus erepta, portum quietis &
 tranquillitatis plenissimum teneat, & in amore
 atque sapientia tua diutissime
 conquiescat.

IN